

مقدمه مؤلفان

آغاز داستان:

دوست دارم که مقدمهٔ این کتاب رو با تقدیم صد درود به دانش‌آموزان بی‌نظیر علوم انسانی شروع کنم؛ دانش‌آموزهای پرتلاش و متفکری که هر روز، بیش از پیش دارن توی مرکز توجه قرار می‌گیرن و ارزش واقعی‌شون شناخته می‌شه. زمانی که من توی نقطه‌ای بودم که شما هستید، یکی از بزرگ‌ترین کمبودهایی که توی کتاب‌های بی‌شمار کمک‌درسی (مخصوصاً توی علوم انسانی) احساس می‌کردم، نبود کتاب‌هایی تخصصی برای یک جمع‌بندی مفید و کارآمد بود. همهٔ کتاب‌ها یا بیش از حد حجیم و سردرگم‌کننده بودن و باعث می‌شدن آدم فکر کنه قراره به خوندن هیچ درسی نرسه یا اون قدر دقت پایینی داشتن و خلاصه نوشته شده بودن که راستش خوندن یا نخوندنش فرقی نمی‌کرد.

فرستی که خیلی سبز به ما برای تألیف این کتاب داده، یک فرصت بی‌نظیر و بسیار هوشمندانه است، چون یکی از اصلی‌ترین نیازهای شما رو مد نظر قرار داده؛ یعنی نیاز به کتابی که هم کامله و تمام نکات کتاب درسی رو پوشش می‌ده و هم خیلی حجیم و سردرگم‌کننده نیست و مناسب جمع‌بندیه. علاوه بر این‌ها، به خوبی طبقه‌بندی شده تا خیلی سریع قابل فهم باشه.

درک بیشتر کتاب:

توی این کتاب، تمام سعی‌مون رو کردیم تا 1️⃣ همهٔ مطالب مهم و کنکوری جامعه‌شناسی رو به صورت نکته‌به‌نکته تقسیم‌بندی کنیم، 2️⃣ با جدول‌ها و نمودارها و تعریف‌ها و توضیحات مرتب‌شده، درک و مرور اون رو ساده‌تر کنیم و 3️⃣ با نام‌گذاری هر نکته، مجموعه‌ای منظم رو تهیه کنیم که شما هر وقت که خواستید، بتونید به صورت کلی یا دونه‌دونه، اون‌ها رو مطالعه کنید. این‌جا، نکته‌ها رو براساس موضوعات خاص هر درس و پاراگراف‌های مرتبط به هم، به نحوی جدا کردیم که هم ارتباط محتوا به هم نخوره و هم نیاز نباشه برای خوندن یا مرور یک نکته، وابسته به خوندن و تسلط به نکات قبلی باشید.

فهرست مطالب

- درس ششم: چگونگی تکوین ... ۱۲۱
- درس هفتم: جامعه جهانی ۱۲۸
- درس هشتم: تحولات نظام جهانی ۱۳۹
- درس نهم: جهان دوقطبی ۱۵۰
- درس دهم: جنگ‌ها و تقابل‌های ... ۱۵۵
- درس یازدهم: بحران‌های اقتصادی ... ۱۶۲
- درس دوازدهم: بحران‌های معرفتی ... ۱۶۹
- درس سیزدهم: سرآغاز بیداری ... ۱۷۷
- درس چهاردهم: انقلاب اسلامی ... ۱۸۴
- درس پانزدهم: افق بیداری اسلامی ۱۹۱

پایه دوازدهم

- درس اول: ذخیره دانشی (آگاهی) ... ۲۰۱
- درس دوم: علوم اجتماعی ۲۰۸
- درس سوم: نظم اجتماعی ۲۱۴
- درس چهارم: کنش اجتماعی ۲۲۰
- درس پنجم: معنای زندگی ۲۲۷
- درس ششم: قدرت اجتماعی ۲۳۸
- درس هفتم: نابرابری‌های اجتماعی ... ۲۴۸
- درس هشتم: سیاست هویت ۲۶۳
- درس نهم: پیشینه علوم اجتماعی ... ۲۷۳
- درس دهم: افق علوم اجتماعی ... ۲۸۲

پایه دهم

- درس اول: کنش‌های ما (آن‌چه ... ۷
- درس دوم: پدیده‌های اجتماعی ... ۱۱
- درس سوم: جهان اجتماعی ... ۱۶
- درس چهارم: اجزا و لایه‌های ... ۲۱
- درس پنجم: جهان اجتماعی ۲۷
- درس ششم: پیامدهای جهان ... ۳۲
- درس هفتم: ارزیابی جهان‌های ... ۳۷
- درس هشتم: هویت ۴۲
- درس نهم: بازتولید هویت اجتماعی ۴۹
- درس دهم: تغییرات هویت اجتماعی ۵۳
- درس یازدهم: تحولات هویتی ... ۵۹
- درس دوازدهم: تحولات هویتی ... ۶۶
- درس سیزدهم: هویت ایرانی ۱ ... ۷۱
- درس پانزدهم: هویت ایرانی ۳ ... ۷۶
- درس شانزدهم: هویت ایرانی ۴ ... ۸۵

پایه یازدهم

- درس اول: جهان فرهنگی ۹۲
- درس دوم: فرهنگ جهانی ۹۸
- درس سوم: نمونه‌های فرهنگ ... ۱۰۳
- درس چهارم: نمونه‌های فرهنگ ... ۱۰۹
- درس پنجم: باورها و ارزش‌ها ... ۱۱۵

خود را تولیدکننده و مفید و اشراف را سربار جامعه معرفی می‌کرد. ← پذیرش این معیار توسط عموم مردم به پیدایش فرهنگ فایده‌گرایی منجر شد. ← این روند به شکل‌گیری جوامعی انجامید که در آن‌ها وضعیت اقتصادی افراد، موقعیت اجتماعی آن‌ها را معین می‌کرد و سایر ویژگی‌های هویتی به آن وابسته می‌شد.

تست کدام یک ویژگی‌های طبقه سوم جوامع فئودالی را به

درستی نشان می‌دهد؟ (سراسری ۱۴۰۰)

۱) این طبقه همان طبقه رعیت بود. - از نظر اجتماعی مصرف‌کننده تلقی می‌شدند. - از نظر قانونی فاقد اعتبار بودند. - از نظر هویت، پست تلقی می‌شدند.
۲) پیدایش آن‌ها به جوامع صنعتی بازمی‌گردد. - از حیث هویت، منفی و پست بودند. - از لحاظ اجتماعی فاقد اعتبار بودند. - این طبقه همان طبقه متوسط بودند.

۳) طبقه‌ای از مردم عادی بودند. - از نظر قانونی دارای اعتبار بودند. - این طبقه، اشراف مفید معرفی می‌کردند. - در جوامع ماقبل فئودال غربی ایجاد شده بودند.

۴) طبقه‌ای از مردم عادی که رعیت نبودند. - دارای هویت منفی و پست بودند. - از نظر اجتماعی و قانونی فاقد اعتبار بودند. - تحمل شدن آن‌ها به خاطر فواید و کارکردشان بود.

پاسخ گزینه ۴ طبقه سوم، نه رعیت بودند و نه اشراف، بلکه

همان طبقه متوسط بودند که هویتی پست داشتند و از لحاظ قانونی اعتباری نداشتند. آن‌ها به علت فواید و کارکردشان تحمل می‌شدند.

تست فرهنگ فایده‌گرایی به شکل‌گیری جوامعی با کدام

ویژگی‌ها منجر می‌شود؟ (سراسری ۱۴۰۱)

۱) وضعیت اقتصادی افراد، موقعیت اجتماعی افراد را معین می‌کند و سایر ویژگی‌های هویتی به آن وابسته می‌شوند.

- ۲) جوامعی که حول ارزش‌های دنیوی شکل می‌گیرند و تحرک اجتماعی را در محدوده همان ارزش‌ها به رسمیت می‌شناسند.
- ۳) جوامعی که در تعیین هویت آن‌ها وضعیت اجتماعی و سیاسی نقش داشته و به سایر ویژگی‌های هویتی جهت می‌دهند.
- ۴) عناصر فرهنگی دیگر را بدون تحقیق و گزینش و به صورت تقلیدی فرامی‌گیرد و ارتباطش را با فرهنگ و تاریخ خود از دست می‌دهد.

پاسخ گزینۀ ۱

۴۹ اقسام منع و تشویق تحرک‌های اجتماعی

هر جامعه‌ای به تناسب عقاید و ارزش‌هایی که دارد، برخی تغییرات هویتی و تحرک‌های اجتماعی را تشویق و برخی دیگر را منع می‌کند:

جامعه‌ای شکل‌گرفته براساس ارزش‌های نژادی که صرفاً برای یک نژاد خاص امکان تحرک اجتماعی سعودی را فراهم می‌آورد.	جامعه‌ی جدانژادی (آپارتاید)
تحرک اجتماعی سعودی را تنها برای کسانی ممکن می‌سازد که منابع ثروت را در اختیار دارند.	جامعه‌ی سرمایه‌داری
<ul style="list-style-type: none"> - هویت دینی و معنوی افراد نمی‌تواند بروز و ظهور اجتماعی داشته باشد. - فعالیت‌هایی که هویت دینی افراد را آشکار کنند، منع می‌شوند (مانند منع حجاب در فرانسه). - امکان رأی‌دادن به قوانین الهی وجود ندارد (کودتای نظامی الجزایر و دموکراسی کنترل‌شده). 	جامعه‌ی سکولار
در یک جهان دینی و معنوی نیز هویت‌هایی که ابعاد متعالی و الهی انسان را نفی کنند، به رسمیت شناخته نمی‌شوند.	جامعه‌ی دینی

تست کدام یک در جهان سکولار دیده می‌شود؟ (سراسری ۹۳)

۱) امکان رأی‌دادن به قوانین معنوی و الهی وجود ندارد و هویت دینی افراد نمی‌تواند در جامعه ظهور و بروز داشته باشد.

۲) تحرکات اجتماعی بر مدار ارزش‌های دنیوی شکل می‌گیرند و صرفاً برای یک نژاد خاص، امکان تحرک اجتماعی صعودی فراهم است.

۳) تحرکات اجتماعی صعودی تنها برای کسانی ممکن هستند که منابع ثروت را در اختیار دارند و مناسبات و روابط آن‌ها بر مدار ارزش‌های اقتصادی شکل می‌گیرد.

۴) هویت‌هایی که ابعاد متعالی و الهی انسان را نفی کنند به رسمیت شناخته نمی‌شوند و امکان تحرک اجتماعی صعودی صرفاً برای یک نژاد خاص فراهم است.

پاسخ گزینه ۱

تغییرات هویتی سازگار و ناسازگار

۵۰

تغییرات هویتی سازگار	تازمانی که هویت اجتماعی افراد در چهارچوب عقاید و ارزش‌های اساسی جامعه شکل می‌گیرد، تغییرات هویتی افراد و گروه‌ها با هویت جهان اجتماعی سازگار است و مورد تشویق و تأیید جامعه نیز قرار می‌گیرد.
----------------------	---

تغییرات هویتی ناسازگار	اگر تغییرات هویتی بیرون از مرزهای مقبول جهان اجتماعی رخ دهد و شیوه‌هایی از زندگی را که با عقاید و ارزش‌ها در تقابل هستند، به تعارض فرهنگی منجر می‌شود. تعارض فرهنگی اضطراب و نگرانی‌های اجتماعی فراوانی به همراه دارد.
------------------------	--

علل تعارض فرهنگی

← علل درونی (نوآوری‌ها و فعالیت‌های اعضای جهان اجتماعی)

← علل بیرونی (پیامد تأثیرپذیری از جهان‌های اجتماعی دیگر)

تست تا چه زمانی تغییرات هویتی در درون یک جهان اجتماعی

واحد رقم می‌خورد و به موجب این تغییرات چه اتفاقی می‌افتد؟ (سراسری ۹۲)
(۱) تغییرات هویتی در خارج از مرزهای مقبول فرهنگی جامعه واقع شود و شیوه‌هایی از زندگی را که با عقاید و ارزش‌های اجتماعی در تقابل هستند به دنبال بیاورد، به تعارض فرهنگی منجر می‌شود.

(۲) تغییرات هویتی در خارج از مرزهای مقبول فرهنگی جامعه واقع شود و این تغییرات نه‌تنها در تعارض با هویت فرهنگی جامعه قرار نمی‌گیرد، بلکه می‌تواند مستلزم گسترش و توسعه فرهنگی - اجتماعی باشد.

(۳) تا هنگامی که هویت جمعی افراد در چارچوب عقاید و ارزش‌های کلان جامعه شکل بگیرد و این تغییرات در تعارض با هویت فرهنگی جامعه قرار نگرفته و با ارزش‌های اجتماعی در تقابل باشد، به تزلزل فرهنگی جامعه منجر می‌شود.

(۴) تا هنگامی که هویت جمعی افراد در چارچوب عقاید و ارزش‌های کلان جامعه شکل بگیرد، این تغییرات نه‌تنها در تعارض با هویت فرهنگی جامعه قرار نمی‌گیرند، بلکه می‌توانند مستلزم گسترش و توسعه فرهنگی - اجتماعی باشند.

پاسخ گزینه ۴

تحولات هویتی جهان اجتماعی (علل درونی)

هویت فرهنگی جهان اجتماعی

۵۱

• هرگاه در میان مردم، عقاید و ارزش‌های مشترکی پدید آید، یعنی هرگاه نوعی از عقاید و ارزش‌ها از سوی افراد پذیرفته و به رسمیت شناخته شود، هویت فرهنگی جهان اجتماعی پدید می‌آید.

هویت فرهنگی جهان اجتماعی ← براساس عقاید و ارزش‌های اجتماعی

• هویت فرهنگی جهان اجتماعی، پدیده‌ای گسترده‌تر از هویت اجتماعی افراد است. هویت اجتماعی افراد در پرتو هویت فرهنگی جهان اجتماعی شکل می‌گیرد. هویت فرهنگی جهان اجتماعی در برابر انواع هویت‌های اجتماعی که با عقاید و ارزش‌های آن ناسازگار است، مقاومت می‌کند.

• هویت فرهنگی تا زمانی که عقاید و ارزش‌های مربوط به آن مورد پذیرش اعضای جهان اجتماعی و برای آن‌ها مهم باشد، دوام می‌آورد. هرگاه عقاید و ارزش‌ها اهمیت و اعتبار خود را نزد اعضای جهان اجتماعی از دست بدهند، دوام هویت فرهنگی با چالش‌هایی مواجه می‌شود.

هویت فرهنگی
جهان اجتماعی
هویت
اجتماعی
افراد

همان‌طور که می‌دانید، گاهی تغییرات جهان اجتماعی، آن را به جهان اجتماعی دیگری تبدیل می‌کند. این فرایند مراحل متفاوتی دارد که در جدول زیر می‌بینید:

<p>همان شیوه زندگی ناسازگار با عقاید و ارزش‌های یک جهان اجتماعی است.</p>	<p>تعارض فرهنگی</p>
<p>- هنگامی رخ می‌دهد که تعارض فرهنگی تداوم می‌یابد و جهان اجتماعی نمی‌تواند کنش‌های اجتماعی را براساس فرهنگ خود سامان دهد.</p> <p>- هنگامی رخ می‌دهد که عقاید، آرمان‌ها و ارزش‌هایی که هویت فرهنگی جهان اجتماعی را می‌سازند، مورد تردید قرار گرفته و ثبات و استقرار خود را در زندگی مردم از دست بدهند.</p> <p>- ناسازگاری اغلب از سطح رفتارها و هنجارها آغاز می‌شود و به سطوح عمیق‌تر، یعنی عقاید و ارزش‌ها می‌رسد.</p>	<p>تزلزل فرهنگی</p>
<p>تزلزل فرهنگی می‌تواند به بحران هویت منجر شود. بحران هویت فرهنگی در جایی به وجود می‌آید که جهان اجتماعی، توان حفظ و دفاع از عقاید و ارزش‌های اجتماعی خود را نداشته باشد.</p>	<p>بحران هویت</p>
<p>- به تغییرات اساسی در جهان اجتماعی که هویت جهان اجتماعی را متحول می‌کند، تحول فرهنگی می‌گویند.</p> <p>- بحران هویت ← بازشدن راه برای دگرگونی هویت فرهنگی</p> <p>← فرارفتن تغییرات اجتماعی از محدوده تغییرات درون جهان اجتماعی و تبدیل شدن به تحولات فرهنگی ← تبدیل جهان اجتماعی به جهان اجتماعی دیگر</p> <p>- تحولات فرهنگی می‌توانند مثبت یا منفی باشند. تحول فرهنگی یک فرهنگ باطل به سوی فرهنگ حق، تحول فرهنگی مثبت است (تبدیل جامعه جاهلی به نبوی)، اما اگر فرهنگی که دچار تحول می‌شود، فرهنگ حق باشد و جهت تغییرات به سوی فرهنگ باطل باشد، تحول فرهنگی منفی است (تبدیل جامعه نبوی به اموی).</p>	<p>تحول فرهنگی</p>

تست پروسه دگرگونی فرهنگ، چگونه صورت می گیرد؟ (سراسری ۹۸)

- ۱) از دست رفتن ثبات و استقرار مبادی هویت ساز فرهنگ ← تزلزل فرهنگی
- ← ناتوانی جامعه در حفظ و دفاع از عقاید و ارزش های اجتماعی ← بحران هویت
- ← فرارفتن تغییرات اجتماعی از محدوده تغییرات درون یک فرهنگ
- ۲) تداوم شیوه زندگی ناسازگار با عقاید و ارزش های اجتماعی ← تعارض فرهنگی
- ← ناتوانی جامعه در حفظ و دفاع از هنجارها و نمادهای اجتماعی
- ← بحران هویت ← تزلزل فرهنگی
- ۳) ناتوانی جامعه در حفظ عقاید و ارزش های اجتماعی ← تعارض فرهنگی
- ← تداوم شیوه زندگی ناسازگار با عقاید و ارزش های اجتماعی ← تزلزل فرهنگی
- ← بحران هویت
- ۴) عدم استقرار مبادی هویت ساز فرهنگ ← تزلزل فرهنگی ← تداوم شیوه زندگی ناسازگار با عقاید و ارزش های اجتماعی ← بحران هویت
- ← تحول هویتی فرهنگ

پاسخ گزینه ۱ از دست رفتن استقرار عقاید، آرمان ها و ارزش های سازنده هویت اجتماعی، منجر به تزلزل فرهنگی می شود. ناتوانی جهان اجتماعی از حفظ و دفاع از عقاید و ارزش های اجتماعی خود نیز منجر به بحران هویت و بازشدن راه تحول فرهنگی می شود.

تست کدام یک روند تبدیل جهان اجتماعی به جهان اجتماعی دیگر را بیان می کند؟

(خارج ۱۴۰۰)

- ۱) بحران هویت ← دگرگونی فرهنگی ← فراتر رفتن تغییرات از محدوده تغییرات درون جهان اجتماعی ← تحولات هویتی ← تبدیل جهان اجتماعی به جهان اجتماعی دیگر

۲) تعارض فرهنگی ← بحران هویت ← دفاع از عقاید و ارزش‌های اجتماعی
← پیدایش شیوه‌هایی از زندگی در تداوم عقاید و ارزش‌ها ← تبدیل جهان
اجتماعی به جهان اجتماعی دیگر

۳) تزلزل فرهنگی ← بحران هویت ← تغییرات هویتی بیرون از مرزهای
مقبول جهان اجتماعی ← تأثیرپذیری از جهان‌های اجتماعی دیگر ←
تبدیل به یک جهان اجتماعی دیگر

۴) شکل‌گیری هویت اجتماعی خارج از چارچوب ارزش‌های اساسی
جامعه ← پیدایش شیوه‌هایی از زندگی در تقابل با عقاید و ارزش‌ها ←
بحران هویت ← تعارض فرهنگی ← تبدیل جهان اجتماعی به جهان
اجتماعی دیگر

 پاسخ گزینه ۱ اگر در یک جهان اجتماعی، بحران هویت پدید
آید، راه برای دگرگونی هویت فرهنگی آن جهان اجتماعی باز می‌شود.
در آن صورت تغییرات اجتماعی از محدوده تغییرات درون جهان
اجتماعی فراتر می‌روند و به صورت تحولات فرهنگی درمی‌آیند و جهان
اجتماعی به جهان اجتماعی دیگری تبدیل می‌شود.

تست کدام یک مسیر تحولات هویتی جهان اجتماعی را به
درستی نمایان می‌سازد؟

(۱) عدم توانایی جامعه در حفظ عقاید و ارزش‌های اجتماعی ← تعارض
فرهنگی ← تداوم فرهنگی شیوه زندگی ناسازگار با عقاید و ارزش‌های
اجتماعی ← تزلزل فرهنگی ← بحران هویت

(۲) تداوم شیوه زندگی ناسازگار با عقاید و ارزش‌های اجتماعی ← تعارض
فرهنگی ← ناتوانی جهان اجتماعی در سامان‌دادن کنش‌های اجتماعی
براساس فرهنگ خود ← بحران هویت ← تزلزل فرهنگی